

<https://doi.org/10.30546/114578.2025.10.3057>

MAHIRƏ NAĞIQIZI ŞEİRLƏRİNDƏ KLASSİK ƏNƏNƏLƏRİN SİNTEZİ VƏ MÜASİRLİK

Röya Qəhrəmanova

müəllim

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

<https://ORCID.org/0009-0001-7057-6529>

omerqehreman@mail.ru

Xülasə

Mahirə Nağıqızının şeirlərində müasirlik və klassik ənənələrin sintezi Azərbaycan poeziyasının inkişafında xüsusi əhəmiyyət kəsb edən ədəbi fənn fenomenidir. Mahirə Nağıqızının şeir dili həm zəngin leksikası, həm də mürəkkəb simvolik sistemi ilə seçilir, onun yaradıcılığında həm klassik poeziyanın özünəməxsus ritm və qafiyə strukturları saxlanılır, həm də müasir ədəbiyyatda geniş tətbiq olunan sərbəst ritm və ifadə vasitələri uğurla tətbiq olunur.

Müəllifin əsərlərində klassik ədəbi irsin, xüsusilə Azərbaycan xalq və klassik ədəbiyyatının motivlərinin qorunması ilə yanaşı, yeni poetik formaların yaradılması və müasir dil elementlərinin zənginləşdirilməsi prosesi diqqət cəlb edir. Bu sintez Mahirə Nağıqızının yaradıcılığını həm ədəbi-estetik, həm də mədəni-mənəvi baxımdan zənginləşdirir və Azərbaycan poeziyasının inkişaf xəttində mühüm yer tutur. Bəzi tədqiqatçıların fikrincə müəllifin poeziyası milli ədəbi ənənələrə sədaqətlə bağlı olmaqla yanaşı, müasir bədii düşüncənin tələblərinə də cavab verir və bu baxımdan həm klassik, həm də çağdaş ədəbi müstəvidə əhəmiyyətli bir körpü rolunu oynayır.

Açar sözlər: klassik ənənə, müasirlik, sintez, poeziya, estetik dəyər.

THE SYNTHESIS OF CLASSICAL TRADITIONS AND MODERNITY IN MAHIRA NAGHIGIZI'S POETRY

Roya Gaxramanova

Azerbaijan State Pedagogical University

Abstract

In Mahira Naghigizi's poetry, the synthesis of modernity and classical traditions represents a literary phenomenon of particular importance in the development of Azerbaijani poetry. Her poetic language stands out for its rich vocabulary and complex system of symbolism. In her creative work, the distinctive rhythm and rhyme structures of classical poetry are preserved, while at the same time, free verse and expressive means widely used in modern literature are skillfully applied.

In the author's works, alongside the preservation of classical literary heritage – particularly the themes and motifs of Azerbaijani folk and classical literature – there is also a noticeable process of creating new poetic forms and enriching the language with modern elements. This synthesis enhances Mahira Naghigizi's creativity both in terms of literary-aesthetic and cultural-spiritual depth, and it occupies a significant place in the evolutionary trajectory of Azerbaijani poetry. According to some researchers, her poetry, while remaining faithful to national literary traditions, also meets the demands of contemporary artistic thought. In this respect, it serves as an important bridge between classical and modern literary domains.

Key words: classical tradition, modernity, synthesis, poetry, aesthetic value.

СИНТЕЗ КЛАССИЧЕСКИХ ТРАДИЦИЙ И СОВРЕМЕННОСТИ В СТИХАХ МАХИРЫ НАГИКЫЗЫ

Роя Кахраманова

Азербайджанский государственный педагогический университет

Резюме

В поэзии Махиры Нагикызы синтез современности и классических традиций представляет собой литературное явление, играющее особую роль в развитии азербайджанской поэзии. Язык её стихов отличается как богатой лексикой, так и сложной символической системой. В творчестве поэтессы органично сохраняются характерные ритмические и рифменные структуры классической поэзии, одновременно с этим успешно применяются свободный ритм и выразительные средства, широко используемые в современной литературе.

В произведениях автора, наряду с сохранением классического литературного наследия, особенно мотивов азербайджанской народной и классической литературы, привлекает внимание процесс создания новых поэтических форм и обогащения языка современными элементами. Этот синтез обогащает творчество Махиры Нагикызы как с литературно-эстетической, так и с культурно-духовной точки зрения, занимая важное место в развитии азербайджанской поэзии. По мнению некоторых исследователей, поэзия автора, оставаясь верной национальным литературным традициям, в то же время отвечает требованиям современной художественной мысли и, таким образом, играет роль важного моста между классическим и современным литературным пространством

Ключевые слова: классическая традиция, современность, синтез, поэзия, эстетическая ценность.

Giriş/Introduction

Azərbaycan ədəbiyyatında müasirlik və klassik ənənələrin sintezi, ədəbiyyat tarixinin müxtəlif mərhələlərində müşahidə olunan, dərin tarixi-estetik köklərə malik kompleks bir proses kimi qiymətləndirilir. Bu sintez milli ədəbiyyatın inkişaf dinamikasında yalnız formal-texniki deyil, həm də ideya-estetik transformasiyaların mühüm göstəricisi kimi çıxış edir. Xüsusilə müasir poeziya nümunələrində bu proses müəlliflərin bir tərəfdən milli-mənəvi irsə və klassik poetik kodlara sədaqət göstərmələri, digər tərəfdən isə yeni bədii-estetik meyllərə açıq olmaları ilə səciyyələnilir. “*Müasir şairlər klassik poeziyanın ritmik-struktur xüsusiyyətlərini, heca vəzni, qafiyələnmə və sintaktik paralelliyi qoruyaraq, onları sərbəst ifadə imkanları, modern poetik formalar və postmodern estetika ilə vəhdətdə təqdim edirlər*” [Hüseynov, 2018:47].

Bu baxımdan Mahirə Nağıqızı kimi çağdaş Azərbaycan şairi klassik və müasir istiqamətlərin sintezinin parlaq təmsilçilərindən biri hesab edilə bilər. Onun yaradıcılığında klassik Azərbaycan poeziyasının formativ və ritmik elementləri, məsələn heca ölçüsü, aşiq poeziyasına məxsus dil üslubu, poetik simvollar və arxaik leksik vahidlər müasir poeziyanın ekspressiv, individualist və estetik prinsipləri ilə vəhdət təşkil edir. Nağıqızının poetik dilində klassik irsin təsiri yalnız forma səviyyəsində deyil, həm də dərin semantik və simvolik qatlarda özünü göstərir. Bu isə onun yaradıcılığını həm ənənəyə bağlı, həm də yenilikçi estetik sistem kimi xarakterizə etməyə əsas verir. Ədəbiyyatşünas T.Əliyevin qeyd etdiyi kimi, “*müasir Azərbaycan poeziyasında klassik*

ənənələrin müasir estetik prinsiplərlə sintezi poetik düşüncənin həm tarixi yaddaşa əsaslanmasını, həm də yenilikçi bədii formaların yaranmasını stimullaşdırır” [Əliyev, 2019:84]. Bu baxımdan Mahirə Nağıqızının poeziyası Azərbaycan ədəbiyyatında klassik irsin müasir kontekstdə yeni bədii funksiyalar qazanmasının və milli poetik düşüncənin transformasiyasının nəzərəçarpan nümunələrindən biri kimi diqqət çəkir.

Tədqiqat işində qeyd olunur ki, Mahirə Nağıqızının poeziyasında klassik formalar müasir kontekstdə yenidən təqdim olunur. Bu yanaşma onun bayatılarında da özünü göstərir:

*Ömürdü axar gedər,
Gözucu baxar gedər...* [Nağıqızı, 2020:144]

Bu misralar, formal olaraq klassik bayatı ənənəsinə söykənsə də, müasir insanın zaman, həyat və emosional vəziyyətlə münasibətini poetik vasitələrlə dərin və incə şəkildə ifadə edir. Mahirə Nağıqızının poetik yanaşması həm ritmik və struktur baxımdan ənənəvi bayatı formalarının xüsusiyyətlərini qoruyur, həm də məzmun baxımından çağdaş insan təcrübəsinin mürəkkəbliyini, daxili duyğuların çoxşaxəliliyini əks etdirir. Beləliklə, şairənin bu misralarında klassik və müasir elementlər arasında harmonik bir sintez yaranır ki, bu da onun yaradıcılığının həm estetik, həm də mənəvi dəyərini gücləndirir.

Mahirə Nağıqızının şeirlərində ənənəvi poeziyanın obraz dili, poetik simvolizmi və milli motivləri qorunmaqla yanaşı, müasir poetik texnikalar və sərbəst bədii ifadə üsulları geniş istifadə olunur. Bu aspektlər müəllifin yaradıcılığını həm ədəbi-estetik baxımdan zənginləşdirir, həm də müasir Azərbaycan poeziyasının inkişafına özünəməxsus töhfələr verir. Azərbaycan poeziyasının inkişaf tarixində bu cür sintez həm dilin poetik imkanlarını artırır, həm də oxucu ilə güclü emosional və estetik əlaqə yaradır. Bu xüsusiyyətlər Mahirə Nağıqızının aşağıdakı misralarında da öz əksini tapır:

*Qayada bitən çiçək,
Qədrini kim biləcək?
Yüz baxanın olacaq,
Bəs sənə kim dərəcək?* [Nağıqızı, 2020:144].

Bu bənddə şairə həm təbiət obrazı ilə insan taleyini və duyğularını simvolizə edir, həm də poetik dərinlik və səmimiyyətlə oxucunu düşündürür.

Bununla yanaşı, şairənin poeziyasında sintez prosesi Azərbaycan ədəbiyyatında ənənə və yenilik arasındakı dialoqunun canlı nümunəsi kimi çıxış

edir. Müəllif öz əsərlərində milli kimliyin poetik ifadəsini qoruyarkən, müasir bədii-fəlsəfi ideyaları da ustalıqla əks etdirir ki, bu da onun poeziyasını həm zəngin mədəni-mənəvi kontekstdə, həm də universal ədəbi müstəvidə önəmli edir [Məmmədova, 2022:111].

Bu baxımdan, Mahirə Nağıqızının şeirlərində müasirlik və klassik ənənələrin sintezi təkcə Azərbaycan ədəbiyyatının deyil, ümumilikdə dünya poeziyasının da inkişafında mühüm əhəmiyyət daşıyan bədii fenomen kimi tədqiq edilməlidir. Bu məqalədə müəllifin yaradıcılığındakı sintez prosesi poetik dil, obraz sistemi və bədii-estetik vasitələr prizmasından araşdırılacaq, onun Azərbaycan poeziyasındakı yerinin və rolunun dəqiq təsviri veriləcəkdir.

“Mahirə Nağıqızının şeirlərində klassik ənənələr əsasən formaca və obrazlıq sistemində özünü göstərir. Ədəbi nəsilədən gələn qəzəl, müxəmməs kimi poetik formaların yenidən işlənməsi və müasir kontekstdə təqdimatı müəllifin yaradıcılığında mühüm yer tutur. Həmçinin şeirlərdə milli-mənəvi dəyərlərin, xalq poeziyasının motivlərinin işlənməsi klassik ənənənin davamıdır” [Quliyev, 2019:79].

Mahirə Nağıqızı müasir poeziyanın sərbəst üslubunu və yeni poetik texnikaları fəal şəkildə tətbiq edir. Onun şeirlərində metaforalar, simvollar çoxşaxəlidir və müasir oxucuya yönəlikdir. Şeirin strukturunda ənənəvi qafiyə və ritmdən fərqli olaraq azad bədii ifadə formaları üstünlük təşkil edir. Bu isə müasirlik amilini ifadə edir.

Mahirə Nağıqızının poeziyasında klassik və müasir ədəbi elementlərin sintezi onun yaradıcılığını həm estetik, həm də semantik baxımdan zənginləşdirir. Bu sintez prosesi milli-mənəvi dəyərlərin qorunması ilə çağdaş bədii ifadə vasitələrinin formalaşdırılması arasında əhəmiyyətli bir körpü funksiyasını yerinə yetirir. Beləliklə, şairin poetik mətnləri yalnız milli köklərə sadıqlığı ilə seçilmir, həm də müasir ədəbi estetikaya uyğunluq nümayiş etdirərək oxucuya dərin və çoxşaxəli təcrübə təqdim edir. Bu xüsusiyyət onun poeziyasının həm tarixi-mədəni, həm də çağdaş kontekstdə dəyərləndirilməsini mümkün edir.

Şairənin bir çox şeirlərində müasirlik və klassik ənənələrin sintezi Azərbaycan poeziyasının inkişafında yeni estetik və ideya məkanlarının açılmasına səbəb olur. Onun yaradıcılığı milli ədəbi irsin dərin köklərinə sədaqətlə bağlı qalmaqla yanaşı, müasir poetik yenilikləri uğurla tətbiq etməsi ilə seçilir. Bu sintez müəllifin poeziyasına həm formal, həm də məzmun baxımından zənginlik gətirir, ədəbi-estetik perspektivdən onun yaradıcılığını müasir Azərbaycan poeziyasının əhəmiyyətli hissəsinə çevirir.

Nəticə/Conclusion

Mahirə Nağıqızının bədii dünyasında klassik poeziyanın ənənələri, ritm, qafiya, obraz sistemi və milli-mənəvi dəyərlər müasir poetik texnika və ifadə vasitələri ilə sintez olunur ki, bu da onun şeirlərini həm oxucu üçün anlaşılan, həm də çağdaş ədəbiyyat müstəvisində aktual edir. Bu yanaşma müəllifin ədəbi və mədəni-mənəvi dəyərini yüksəldir, Azərbaycan poeziyasının zənginliyi və müxtəlifliyi baxımından onun mövqeyini möhkəmləndirir.

ƏDƏBİYYAT/REFERENCES

1. Hüseynov, T. (2018). Mahirə Nağıqızının şeir dili və estetikası // “Ədəbiyyat və Dil” jurnalı. – 4(12), s.45-58.
2. Məmmədova, S. (2022). Müasir Azərbaycan poeziyasında klassik və müasir elementlərin qarşılıqlı təsiri // Bakı Dövlət Universiteti Elmi İşləri. – №3. – s.110-123.
3. Quliyev, R. (2019). Milli dəyərlərin ədəbi-estetik funksiyaları // “Azərbaycan” jurnalı. – № 2(7). s.–78-85.
4. Əliyev, T. (2019). Azərbaycan poeziyasında ənənə və müasirlik problemləri. – Bakı: “Elm və Təhsil. – 212 s.
5. Nağıqızı, M. (2020). Salam olsun. – Bakı: ADPU nəşriyyatı. –144 s.

Məqalə tarixçəsi

Daxil olub 25.09.2025

Qəbul edilib 10.10.2025

Nəşrə tövsiyə edib Razim Məmmədov
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

